

Píseň: EZ688 - Odpust' + **modlitba;** **Čtení:** Gn 2, 1-9

Milí přátelé,

na posledním setkání jsme dokončili třetí z velkých témat biblické písně stvoření člověka. Po stvoření člověka k obrazu Božímu a podstatě lidské existence jakožto správce světa šlo vlastně o praktický směr tohoto správcovství: V obvyklém případě má člověk žít na úkor stejně a ve stejný den stvořených bytostí jako je sám jen natolik, nakolik je to nutné (sloveso k-b-š!). V ideálním případě pak nemáme žít na úkor bližních i dalšího stvoření vůbec. Proto byla předpotopnímu člověku darována k obživě vegetariánská strava (Gn 1, 28-30).

Koruna stvoření

Dnes zakončíme píseň stvoření světa, avšak budeme pokračovat až do Gn 3 včetně. Je totiž nápadné, že hned v druhé kapitole je tzv. „druhá zpráva o stvoření světa.“

Nejprve si však všimněme, že i závěr první zprávy zdůrazňuje její písňovost. Tedy že žánrově jde o text poetický, nikoli narativní či deskriptivní: Gn 2, 2+3 jsou vyjádřeny formálně stejně jako např. řada žalmových nebo prorockých výpovědí. Také užívají tzv. paralelismu.

Paralelismus je žánrová forma, v níž po sobě jdoucí výpovědi sdělují velmi podobný obsah, avšak jinými slovy. Jak to nápadně vidíme v Gn 2, 2+3 nebo např. již Ž 1, 2 nebo Ž 1, 3. Paralelismů je celá řada druhů, některé zesilují předchozí výpověď, některé ji vyzdvihují uvedením opaku atd.

Přesto si řada čtenářů nevšimla a nevšimne, že stvoření světa je písní či básní. A oddělení poslední sloky do jiné kapitoly tomu jistě také nepomohlo. K tomu dodejme, že rozdělení biblického textu na kapitoly a verše je zaležitost vlastně až masoretů, tedy doby 7. - 10. st. po Kr. Křesťanské a židovské rozčlenění se někdy liší, rozdělení na verše pak přišlo až v 16. století.

Tedy na toto rozčlenění dbejme pouze pro snazší orientaci v knize o mnoha stránkách. Které navíc pochází z rozčlenění Písma svatého do takových oddílů, aby je bylo možné pročíst za jeden (Tóra v židovství dle babylónského členění), potažmo tři, roky ((Tóra v židovství pozdějšího členění). Proto je toto rozčlenění často nelogické vzhledem k obsahu textu. Jako např. již zde v Gn 1 a 2¹.

Píseň o stvoření tedy neodděluje sedmý den od zbytku textu. Jde o pozdější zásah, který má svá pro i proti. Jako každý lidský čin. Sedmý den totiž jasně ukazuje, co lidé opět tak neradi slyší: Korunou stvoření je sedmý den. Nikoli šestý. Natožpak člověk. Je posledním dnem stvoření, je prostoupen odpočinkem, je požehnaný a opakovaně je v něm vyzdvihováno „dokončení díla“.

Korunou stvoření tedy není lidská bytost individuální ani skupinová. To jen lidská ega a pýcha křesťanských výkladů přišla na takovou „chytrákovinu“². Odložme tedy blud stvoření člověka jakožto koruny stvoření. A přijměme, že cílem, účelem, vládcem a tím nejdůležitějším stvoření světa je den sedmý. Den odpočinku, den posvátný, den, kdy se nekoná žádné dílo.

Jazykově

To však při rychlém čtení může na čtenáře působit tak, že deismus má pravdu. Deismus je taková forma náboženství, v níž stvořitel světa pouze stvořil svět a dál do něj nezasahuje. Jako hodinář, který vyrobil hodiny, nastartoval je a dál se o ně nezajímá. Osamocené verše Gn 2, 2+3 k tomu mohou snadno vést. Avšak hned následující verše ukáží, že tomu tak není ani náhodou. A člověk, který přijímá překlady s rezervou, se tomu vyhne ještě snadněji.

¹ Však teprve za Gn 2, 3 nalezneme v hebrejském textu tzv. petuchu, tedy znak označující uzavřenost jednoho oddílu - „kapitoly“.

² Je nápadné, že takové výklady jsou v židovství zcela okrajové. Naopak srv. důležitost soboty, sedmého dne, v židovské náboženské nauce i praxi!

Protože Hospodin sedmého dne dokončuje své mlacheh. Doslova dokončuje své „zaměstnání, job, práci, byznys“ ve smyslu „práce na poli“ či „veřejných služeb“. Tedy tato formulace na sebe prozrazuje, jak pozdní je nám známá formulace písně stvoření světa, neboť je do ní promítnuto vnímání (a slovní formulování!) šabat. Totiž že se nemá konat žádná práce ve smyslu zaměstnání, získávání obživy, obstarávání zisku nebo zajištění vlastního života.

Neboli je myšlena konkrétní práce. Ono české „dílo“ je při správném pochopení velice blízko tomuto významu. Neboť „dílo“ je to, co vytvoří sochař, malíř, skladatel nebo architekt, než se pustí do díla nového. Tedy jejich práce se sestává z jednotlivých a ukončených děl. Přičemž dokončení jednoho díla nevyhnutelně nutí k dílu dalšímu - aby bylo za co koupit denní chléb.

I proto text sám zdůrazňuje, že „Bůh dokončil své dílo, *keré vykonal*“. Tedy dokonavě (perfektum hebrejského slovesa, bohužel, v překladu zřetelné není), aby bylo jasno, že stvoření světa ve smyslu „před tím svět nebyl a teď už je hotov“, je dokončeno. Což už nijak nevede k závěru deismu: „Aha, takže Bůh už se o stvořený svět dál nestará“.

Ale protože jde o veledůležitý text, ještě jednou to samé zdůrazní Gn 2, 3 - „veškeré své *stvořitelské* dílo“. Podobně i další překlady.

Posledním uvedeným detailem budiž v Gn 2, 1 uvedené „zástupy“. V původní hebrejštině jsou totiž vyjádřeny slovom cvaom. Titul adonaj cvaoth (Hospodin zástupů) patří k jednomu z nejčastějších titulů Stvořitele světa v SZ. Zde vidíme proč: Zdůrazňuje jeho absolutní vládu a péči nad zástupy všeho zemského i nadzemského, co stvořil. Tedy všeho.

Zvěstně

Jako jsme to četli již při stvoření člověka, tak znovu pro celé stvoření: Stvoření má svůj smysl, svůj cíl, svůj telos. Je jím symbolicky šabat, den odpočínutí, den posvátný, den, kdy se

nepracuje³. Tento cíl a smysl si máme připomínat každý týden a pohlédneme k bratřím židům, jak silný důraz na šabat vždy byl v židovství! Tak se zejm. západní křesťané mají možná ještě mnoho co učit⁴, když často i v neděli konáme práci, ale na jiný den si posvátný šabat, dopřávající ochutnávku Božího království, nepřesuneme. Vždyť bychom přišli o zisk!⁵

O posvátném dnu jsme již několikrát hovořili, tak jen ve zkratce dodám, že nejde o to, který den v týdnu jím je. Je samozřejmě lepší, když je to pro všechny alespoň v rodině či ve státě den stejný. Ale v praxi to není úplně možné, protože lékaře a hasiče potřebujeme i v den posvátný. Jestli je to židovská pátko-sobota, křesťanská neděle či úterý není podstatné. Podstatné je, zda si člověk pustí do svého týdenního cyklu Boží zaslíbení šabat, nebo mu vzdoruje pro zisk či odvedenou práci.

Velmi podobné a přece jiné opět nalezneme i v jiných mytologiích. Avšak i v babylónský mýtech je stvoření záležitostí vyčerpávající, často navíc vyžadující zabití a naporcování nějaké prasíly (Tiámat). Hospodin však ukončuje své dílo nikoli pro svou únavu, ale protože bylo hotovo. Nebylo potřeba nic dalšího, bylo hotovo. To je možná ještě hlubší zvěst tohoto oddílu: Jednou bude hotovo i z lidského pohledu. A můžeme to ochutnávat každý týden - z Boží vůle.

Druhá zpráva

Gn 2, 4-9 je pak někdy nazývána jako „druhá zpráva o stvoření světa.“ Až zde, v Gn 2, 5, se setkáváme s termínem j-h-w-h. Tedy tím slovem, které je Hospodinovým jménem. Krásné však je, že i celý tento oddíl je uveden termínem elohím, jak se znovu a

³ Srv. např. Starý zákon, překlad s výkladem - Genesis; str. 27

⁴ O pročetí celé Tóry každé tři roky ani nemluvě...

⁵ Názorně ilustrující je v tomto ohledu diskuze nad zákonem prikazujícím zavření obchodů nad určitou velikost na některé svátky - často právě svátky náboženské. Obchodníci totiž argumentují právě obavami z ušlého zisku. Ničím jiným. Avšak tyto obavy se nejenom nepotvrdily (a ani nemohly), ale i sousední Německo ukazuje, že je lépe na posvátný den obchody zcela zavřít. A v ostatní mít klidně kratší prodejní dobu. Ateističtí Češi však argumentují nedostatečným ziskem, kdybychom napodobili tradici také bývalého východního Německa, kde jsou obchody zavřené každou nedělí.

znovu vrací v písni o stvoření světa. Tedy i zcela lexikálně jsou obě zprávy navzájem propojené. Tím nápadnější je propojení obou „zpráv“ spojením „Hospodin Bůh“ (elohím j-h-w-h), které je i jinde v SZ výjimečné (např. Ex 9, 30).

Více o této „druhé zprávě“ dovolte přečíst přímo z překladu s výkladem, také jako pozvání k četbě podobných knih: Starý zákon, překlad s výkladem, str. 29-31: Viz přílohy.

Píseň: EZ233 - Večerní když zvony znějí + Modlitba Páně
Rozhovor